

HET MONITOREN VAN DE TOEKOMSTBESTENDIGHEID VAN UTRECHTSE BEDRIJVEN

ONDERZOEKSMETHODOLOGIE VAN DE UTRECHTSE NEX

EINDRAPPORTAGE

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

NARD KOEMAN & STEF KONIJN

IN OPDRACHT VAN

GEMEENTE UTRECHT

AMSTERDAM, APRIL 2024

Samenvatting

Met de Utrechtse Nieuwe Economie-Index (NEx) geeft de gemeente Utrecht inzicht in de mate waarin het regionale bedrijfsleven toekomstbestendig onderneemt. In dit document belichten we de onderzoeksmethode en waarom we dat doen.

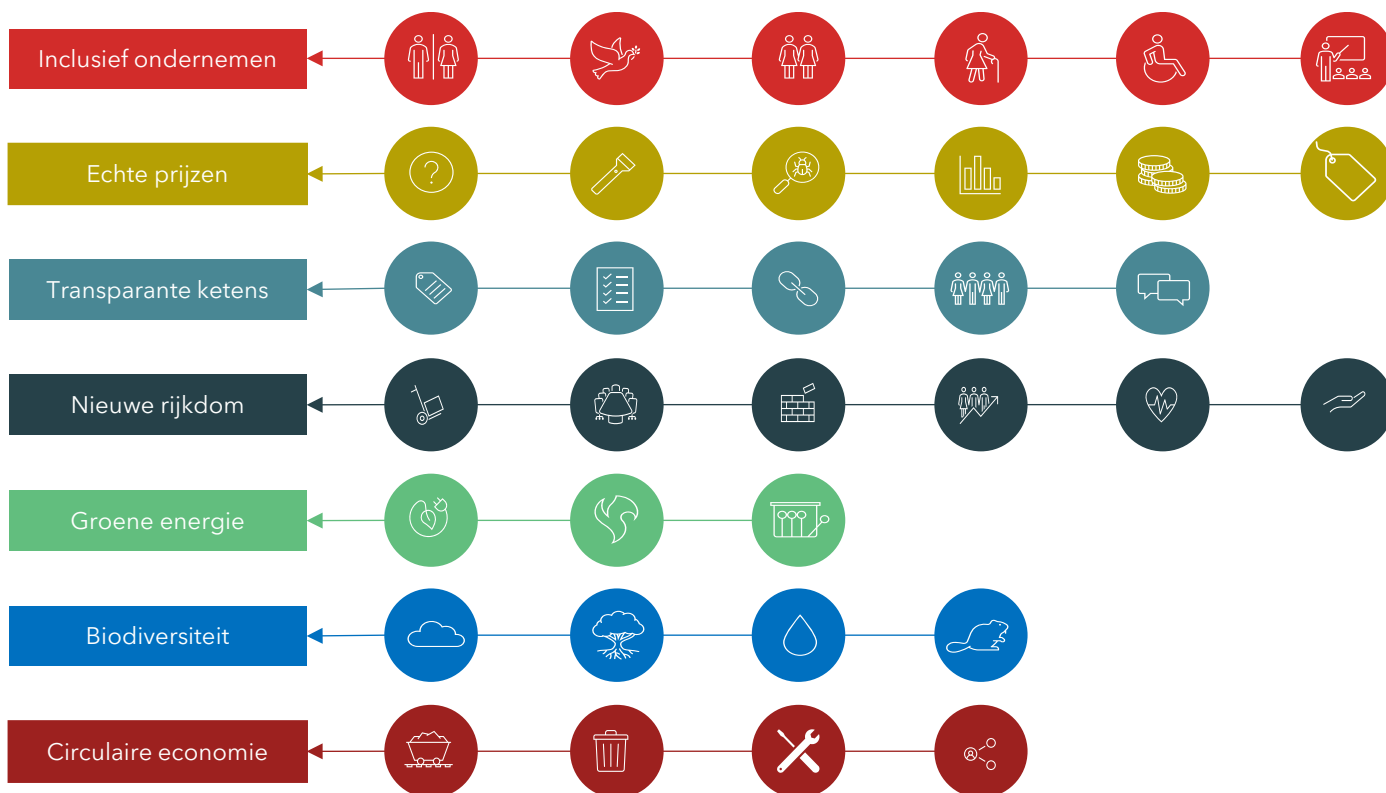
Wat is de Utrechtse NEx?

In de Utrechtse NEx onderzoeken we de toekomstbestendigheid van het Utrechtse bedrijfsleven. Het doel is daarbij om inzicht te geven in de mate waarin ondernemers in de gemeente acteren volgens de spelregels van de nieuwe economie. Onder een nieuwe economie verstaat MVO Nederland een gezonde economie die klimaatneutraal, circulair en inclusief is, met eerlijke en transparante handelsketens.

Hoe berekenen we de Utrechtse NEx?

De Utrechtse NEx is een initiatief van de gemeente Utrecht en wordt gedurende de periode 2023 tot en met 2026 uitgevoerd door SEO Economisch Onderzoek (SEO). Het raamwerk is gebaseerd op het raamwerk van de landelijke NEx, een initiatief van MVO Nederland. Aan de basis van de Utrechtse NEx staat een gestructureerde set indicatoren. Deze indicatoren zijn gegroepeerd in zeven thema's die zijn gebaseerd op de Nieuwe Businessagenda van MVO Nederland (zie onderstaande afbeelding). In een voortraject van dit onderzoek zijn alle geselecteerde indicatoren met de gemeente Utrecht afgestemd. In totaal hebben we 21 indicatoren geselecteerd.

Tabel S.1 In de Utrechtse NEx onderzoeken we zeven thema's van de nieuwe economie

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2023) en de thema's van de Nieuwe Businessagenda van MVO Nederland (2020)

In hoeverre is de Utrechtse NEx volledig?

Zoals Figuur S.1 laat zien omvat de nieuwe economie veel verschillende thema's. Om hier meer grip op te krijgen hebben we ieder thema opgeknipt in meerdere dimensies. Zo kan je bijvoorbeeld bij het thema 'inclusief ondernemen' denken aan een dimensie over 'genderongelijkheid op de werkvloer'. Na het identificeren van alle dimensies zijn we samen met de gemeente Utrecht op zoek gegaan naar geschikte bronnen. Daarbij zijn drie spelregels van toepassing. Allereerst zijn alleen bronnen gebruikt die het gedrag van bedrijven –en dus niet van de overheid of consumenten– weerspiegelen. Daarnaast zijn alleen bronnen gebruikt die niet op éénmalig onderzoek zijn gebaseerd. Ten slotte is alleen openbaar onderzoek meegenomen. Er zijn drie redenen zijn waarom de Utrechtse NEx niet volledig is: de thema's zijn niet dekkend, de onderliggende dimensies zijn niet dekkend of er is geen geschikt bronmateriaal gevonden. Wij nodigen lezers van dit rapport uit om suggesties ter verbetering doen.

Verschillende onderzoeksmethoden

De Utrechtse NEx is opgebouwd uit een combinatie van verschillende indicatoren en dataverzamelingstechnieken. Door gebruik te maken van meerdere bronnen en invalshoeken neemt de betrouwbaarheid toe.

Tabel S.2 Het onderzoek is gebaseerd op meerdere onderzoeksmethodieken

Deskresearch

Webscraping

Data-analyse

Webenquête

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2023)

Mogelijke wijzigen in de onderzoeksmethodiek vanaf 2024

Eén ding is zeker; we weten op dit moment niet wat de toekomst ons brengt. Het is daarom belangrijk om jaarlijks te onderzoeken of er verbeteringen van de onderzoeksmethodiek mogelijk zijn of dat veranderingen nodig zijn. Hierbij kan je bijvoorbeeld denken aan bronmateriaal dat niet meer beschikbaar is, of een nieuwe invalshoek vanuit de wetenschap. In dit document lichten we vanaf de tweede editie van de Utrechtse NEx toe of er wijzigingen hebben plaatsgevonden en beschrijven we waarom we hiertoe hebben besloten.

Leeswijzer

- Alle bevindingen van de monitor zijn opgenomen in een separate slidedeck genaamd: 'Utrechtse NEx 2023';
- In hoofdstuk 1 zijn de **thema's en onderliggende indicatoren** toegelicht;
- In de **bijlagen** zijn de referenties, de vragenlijst en een overzicht van de gesprekspartners te vinden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	i
De zeven thema's van de Utrechtse NEx	1
Inclusief ondernemen	1
Echte prijzen	5
Transparante ketens	7
Nieuwe rijkdom	10
Groene energie	13
Biodiversiteit	15
Circulaire economie	16
Bijlage A Gesprekspartners	19
Bijlage B Vragenlijst webenquête	20
Bijlage C Dataverzameling enquête (2023)	25
Bijlage C.1 Uitnodigingsmail	26

De zeven thema's van de Utrechtse NEx

Dit hoofdstuk belicht de achterliggende thema's, dimensies en indicatoren die gezamenlijk de Utrechtse NEx vormen.

Hieronder beschrijven we de zeven thema's waarop de Utrechtse NEx gestoeld is. Iedere beschrijving is op dezelfde manier opgebouwd. We starten met de wijze waarop MVO Nederland het thema op haar website omschrijft. Vervolgens hebben we het thema onderverdeeld in verschillende dimensies. We beschrijven bondig welke dimensies we hebben geïdentificeerd. Ten slotte beschrijven we de indicatoren die wij samen met de gemeente Utrecht hebben geselecteerd. We benoemen daarbij ook de bronnen.

Inclusief ondernemen

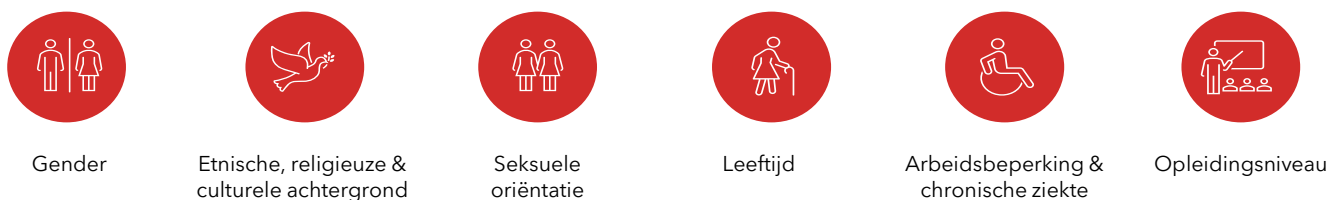
In deze paragraaf presenteren we de wijze waarop MVO Nederland het thema beschrijft (zie Box 1.1), de wijze waarop SEO het thema heeft geoperationaliseerd (zie Figuur 1.1) en de indicatoren (zie Tabel 1.1). In de subparagrafen werken we de indicatoren verder uit.

Box 1.1 Inclusief ondernemen gaat over diversiteit op verschillende lagen op de werkvloer

“Wie goed om zich heen kijkt, ziet dat de samenleving bestaat uit de meest uiteenlopende types. Variërend in huidskleur van spierwit tot diepzwart, met bijzondere kapsels, hoofddoeken of gaatjesschoenen. Opgeleid op een chique universiteit of opgegroeid aan de rafelranden van de stad. Daarom is het vreemd dat een gemiddeld managementteam nog steeds behoorlijk eenzijdig is samengesteld. In de nieuwe economie is dat anders.”

Bron: MVO Nederland (2022)

Figuur 1.1 We onderscheiden zes verschillende dimensies van inclusief ondernemen

Tabel 1.1 De Utrechtse NEx kijkt naar 4 van de 6 dimensies middels verschillende indicatoren en methodieken

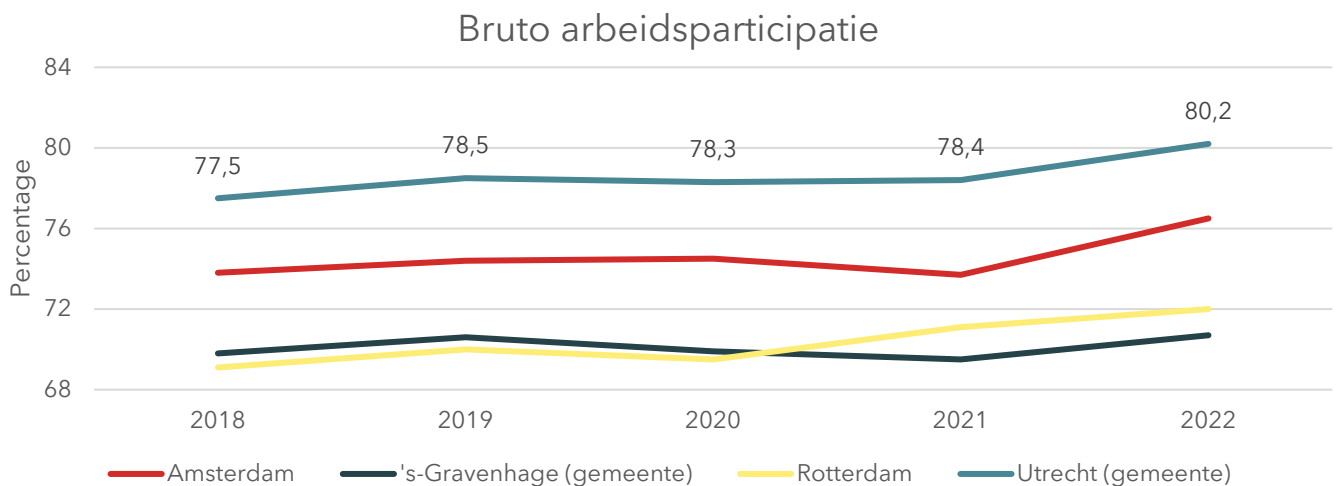
Dimensie	Indicator	Methodiek
Gender	1. Arbeidsparticipatie	Deskresearch
Gender	2. Vrouwen in de top	Deskresearch
Etnische, religieuze & culturele achtergrond	3. Diversiteitskenmerken	Webscraping
Seksuele oriëntatie	3. Diversiteitskenmerken	Webscraping
Leeftijd	1. Arbeidsparticipatie	Deskresearch
Opleidingsniveau	1. Arbeidsparticipatie	Deskresearch

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2023)

Indicator 1: Arbeidsparticipatie

De eerste indicator van de Utrechtse NEx betreft de bruto arbeidsparticipatie. Het cijfer geeft inzicht in welk deel van de mensen die in staat zijn om te werken, daadwerkelijk aan het werk is. Hieronder hebben we de definitie van deze indicator verder uitgewerkt. Het aandeel wordt sinds 2003 jaarlijks door het CBS openbaar gepubliceerd.¹

Figuur 1.2 We vergelijken de bruto arbeidsparticipatie in de gemeente Utrecht met de andere grote gemeenten

Bron: CBS StatLine (2023)

Definitie bruto arbeidsparticipatie

Het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Hierin wordt ook de groep meegenomen die wel kan en/of wil werken, maar dat nu niet doet. Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar. Voor de Utrechtse NEx kijken we naar verschillen tussen mannen en vrouwen, en verschillen in opleidingsniveau en verschillen in leeftijdscohorten.

Uitsplitsingen bruto arbeidsparticipatie als indicator voor inclusiviteit

Om zicht te krijgen op de mate van inclusiviteit splitsen we de bruto arbeidsparticipatie uit naar onderwijsniveau, geslacht en leeftijdscohort. Dat uit zich in de volgende formules:

$$\begin{aligned} \Delta \text{ geslacht} &= \text{BAP man} - \text{BAP vrouw} \\ \Delta \text{ onderwijsniveau (hoog vs laag)} &= \text{BAP hoog} - \text{BAP laag} \\ \Delta \text{ onderwijsniveau (hoog vs middel)} &= \text{BAP hoog} - \text{BAP middel} \\ \Delta \text{ leeftijd (15 tot 25 vs 25 tot 45)} &= \text{BAP 25 tot 45} - \text{BAP 15 tot 25} \\ \Delta \text{ leeftijd (45 tot 75 vs 25 tot 45)} &= \text{BAP 25 tot 45} - \text{BAP 45 tot 75} \end{aligned}$$

Daarbij staat Δ voor het verschil in procentpunten en BAP voor het bruto arbeidsparticipatie van een uitsplitsing. Hoe lager de waarde van het verschil is, hoe inclusiever de beroepsbevolking in de gemeente is. Als voorbeeld: een waarde van 0 voor $\Delta \text{ geslacht}$ betekent dat er in de gemeente geen verschil is tussen het arbeidsparticipatie van mannen en vrouwen.

¹ Zie: <https://opendata.cbs.nl/statline/?dl=67DF4#/CBS/nl/dataset/85494NED>

Indicator 2: Vrouwen in de top

De tweede indicator van de Utrechtse NEx richt zich op het percentage vrouwen in de top van het Utrechtse bedrijfsleven. Jaarlijks analyseren we voor de top vijftig Utrechtse bedrijven (op basis van het aantal medewerkers) het aantal mannen en vrouwen in zowel de Raden van Bestuur (RvB) als de Raden van Commissarissen (RvC).² Dit onderzoek omvat een gestructureerde analyse van de websites en jaarverslagen van de bedrijven, waarbij we het geslacht op basis van de cv's van de bestuurders vaststellen. De samenstelling van de top vijftig Utrechtse bedrijven wordt ontleend aan het Provinciaal Arbeidsplaatsen Register (PAR) met een jaarlijkse vertraging.

Tabel 1.2 In 2023 zijn de volgende vijftig bedrijven geselecteerd voor dit onderzoek

Bedrijfsnaam	
Rabobank	FNV Centraal vakbondshuis Utrecht
Universitair Medisch Centrum Utrecht	UW
Universiteit Utrecht	Talent&Pro Nederland B.V.
Nederlandse Spoorwegen	HEMA
Capgemini Nederland B.V.	PCOU Willibrord - middelbare scholen
ProRail	Oracle Nederland
ASR Nederland N.V.	Katholieke Scholenstichting Utrecht
Hogeschool Utrecht	Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
Rijkswaterstaat	Movares Nederland B.V.
bol.com B.V.	Ludens kinderopvang Utrecht
Diakonessenhuis - Locatie Utrecht	Saltro B.V.
De Volksbank	Mediq Groep
JDE	VVAA Groep B.V.
AxionContinu	ISS
VodafoneZiggo	NUOVO Scholen
Jumbo Supermarkt	USG/Start People
Prinses Maximacentrum voor Kinderoncologie	Albert Heijn Online Distributie Centrum (HSC)
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit Utrecht	Rechtbank Midden-Nederland Utrecht
Careyn	De Hoogstraat Revalidatie
Conclusion B.V.	Fujitsu Technology Solutions B.V.
PCOU Willibrord - basisscholen	Reinaerde
SPO Utrecht	DHL Parcel Nederland
St. Antonius Ziekenhuis	Stedin Netbeheer B.V.
UWV	QBUZZ Concessie regio Utrecht U-OV
ROC Midden Nederland	Worldline

Bron: Provinciaal Arbeidsplaatsen Register (PAR) 2022, selectie door de gemeente Utrecht.
De gemeente Utrecht en de provincie Utrecht zijn als grote werkgevers niet meegenomen in dit onderzoek

We benchmarken de tweede indicator met cijfers van de Monitor Genderdiversiteit van de decentrale overheid in de gemeente Utrecht³ en met een evenwichtige verdeling van de inwoners van de gemeente Utrecht.⁴

² Sommige organisaties hebben een *one-tier-board*. In deze gevallen tellen we het aantal *non-executive* directors.

³ Zie: <https://www.genderdiversiteitindeoverheid.nl/decentrale-overheid/gemeenten/utrecht/>

⁴ Zie: <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/03759ned/table?dl=9D06E>

Indicator 3: Diversiteitskenmerken aannamebeleid

De derde indicator van dit thema concentreert zich op de diversiteitskenmerken van het aannamebeleid in Utrecht. Om deze aspecten te onderzoeken, putten we uit gegevens van Jobfeed, een online vacaturebank.⁵ We analyseren Utrechtse vacatureteksten (op basis van vestigingsplaats) op steekwoorden die gerelateerd zijn aan diversiteit en inclusiviteit (zie Box 1.2). Door deze aanpak verkrijgen we inzicht in de mate waarin vacatures en het aannamebeleid in Utrecht diversiteit bevorderen en ondersteunen.

Box 1.2 We onderscheiden meerdere zoektermen die met diversiteit te maken kunnen hebben

Brede termen:

- Gelijke kansen, gelijkheid, gelijkwaardigheid, gelijke kwalificatie, gelijke geschiktheid, gelijke competentie
- Diversiteitsbeleid, diversiteitsbewustzijn, Charter Diversiteit
- Inclusiviteit, inclusieve, inclusie, inclusiviteitsbeleid, inclusiviteitsbewustzijn
- Discrimineren, discriminatie, vooroordelen
- Afspiegeling, ondervetegenwoordiging, ondervetegenwoordigd, ondervetegenwoordigde, toch te solliciteren, alsnog te solliciteren, gemarginaliseerd, gemarginaliseerde, diverse samenstelling
- Thuis voelt, thuis voelen, thuis te voelen, thuis kan voelen, zichzelf zijn, zichzelf te zijn, zichzelf mag zijn, zichzelf kan zijn, buiten sluiten,
- Anoniem, anoniem solliciteren

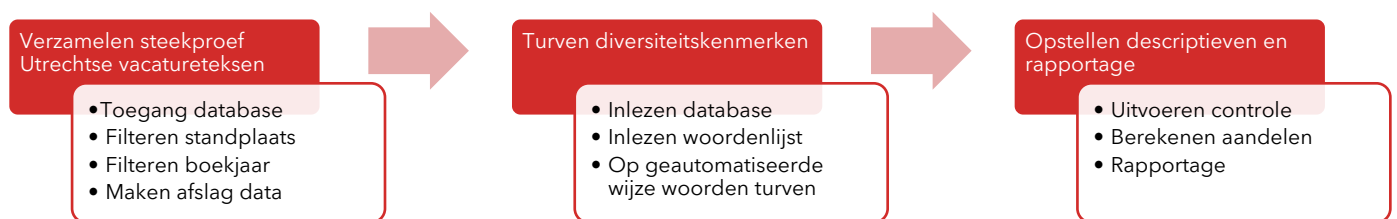
Individuele aspecten:

- **Gender:** Gender, genderneutraal, m/v/x, m/v, gendergelijkheid, geslacht
- **Seksuele oriëntatie:** Geaardheid, lesbisch, lesbische, homo, homoseksuele, homoseksueel, biseksuele, biseksueel, transgender, LHB, LHBT, LHBTI, LHTBIQ, LHBTIQA, LHBTIQAP, LHBTIQAP+
- **Etnische, religieuze & Culturele achtergrond:** afkomst, ras, nationaliteit, huidskleur, overtuiging, levensovertuiging, geloofsovertuiging, gezichtspunt, gezichtspunten
- **Leeftijd:** Leeftijd, geboortjaar, leeftijdsdiscriminatie, leeftijdsbewust, leeftijdsneutraal, leeftijdsvoorkeur
- **Arbeidsbeperking & chronische ziekte:** Beperking, arbeidsbeperking, arbeidsbeperkten, Fysieke beperking, Afstand tot de arbeidsmarkt, Social return, Social return on investment, SROI, aanpassingen op de werkplek, re-integratie
- **Opleidingsniveau:** Denkniveau

Bron: SEO Economisch Onderzoek op basis van gesprekken met meerdere deskundigen (o.a. Universiteit van Amsterdam)

In de Utrechtse NEx geven we aan welk percentage van de vacatures op zijn minst één van de brede termen bevat en benoemen we de individuele aspecten die we tegenkomen. Bovendien voeren we een controle uit om te bepalen of de zoekterm ook echt gerelateerd is aan diversiteit. Iedere editie trekken we een steekproef van 10.000 vacatureteksten die in januari zijn geplaatst.

Figuur 1.3 Om deze indicator op te stellen zetten we drie stappen

⁵ Zie voor meer informatie: <https://www.textkernel.com/nl/>

Echte prijzen

Vooraf: wat zijn echte prijzen?

De term ‘echte prijs’ overstijgt de ‘traditionele prijs’ die we vaak aan de kassa betalen. Het richt zich op de werkelijke kosten die een dienst of product met zich meebrengt, waarbij niet alleen de productiekosten in overweging worden genomen, maar ook de bredere impact van het goed op het milieu, de samenleving en het welzijn van levende wezens. Deze benadering omvat grondige analyses van factoren zoals klimaatimpact, biodiversiteit, dierenwelzijn en sociale aspecten. Zo wordt niet alleen gekeken naar wat een product financieel kost, maar ook naar de verborgen kosten die zich manifesteren in termen van ecologische en sociale consequenties. Het streven naar de ‘echte prijs’ draagt bij aan een meer holistisch begrip van de impact van consumptie, en moedigt aan tot verantwoorde keuzes die de duurzaamheid en welzijn van onze planeet bevorderen.

In deze paragraaf presenteren we achtereenvolgens de wijze waarop MVO Nederland het thema beschrijft (zie Box 1.3), de wijze waarop SEO het thema heeft geoperationaliseerd (zie Figuur 1.4) en de indicatoren (zie Tabel 1.3). In de subparagrafen werken we de indicatoren verder uit.

Box 1.3 Echte prijzen houden rekening met externaliteiten

“Het is een klassieker in het denken over duurzaam ondernemen: reken ‘echte’ prijzen voor goederen en diensten. Voor wie ook maar een greintje vertrouwen heeft in het marktmechanisme is de logica zo klaar als een klontje: als vervuilen duurder wordt, loont het om schoon te produceren. Als het uitstoten van CO₂ geld kost, zijn bedrijven eerder geneigd klimaatvriendelijk te werken. In de nieuwe economie werkt het zo. De vervuiler betaalt.”

Bron: MVO Nederland (2022)

Figuur 1.4 We onderscheiden zes verschillende fasen van het implementeren van echte prijzen

Tabel 1.3 De Utrechtse NEx belicht dit thema middels twee indicatoren

Dimensie	Indicator	Methodiek
Monitoring	4. Fase meten	Enquête
Overweging	5. Monetariseren/beprijzen	Enquête

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2023)

Indicator 4: Fase meten impact

De vierde indicator geeft inzicht in de mate waarin de organisatie bezig is het meten van de impact op het klimaat. Dat doen we door een vraag te stellen in een enquête onder het Utrechtse bedrijfsleven (zie ook Bijlage B).

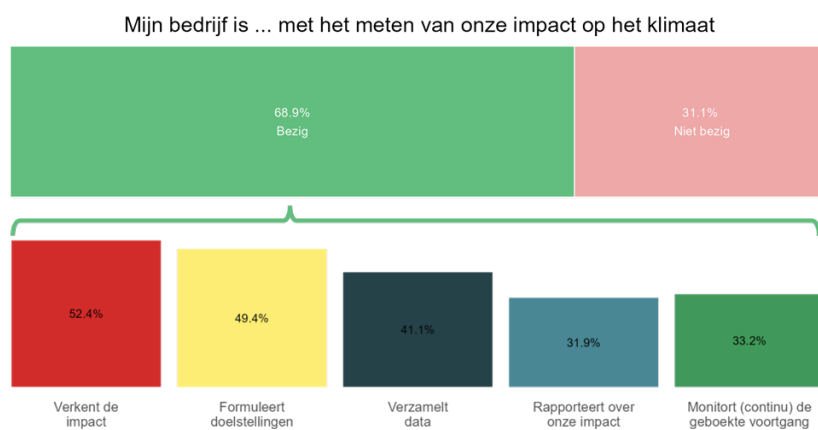
- Kunt u aangeven welke van de onderstaande activiteiten van toepassing zijn op uw organisatie? [verplicht, meerdere antwoorden mogelijk]

Onze organisatie..

- ... is niet bezig met meten van onze impact op het klimaat [exclusief]
- ... **verkent** onze impact op het klimaat
- ... **formuleert doelstellingen** ten aanzien van onze impact op het klimaat
- ... **verzamelt data** over onze impact op het klimaat
- ... **rapporteert over** onze impact op het klimaat
- ... **monitort (continu) de voortgang die we boeken** met betrekking tot onze impact op het klimaat

De vraag is afgeleid van een enquêtevraag die eerder is opgenomen in de Nederlandse Innovatie Monitor 2023. Aan alle bedrijven is gevraagd welke activiteiten hun bedrijf onderneemt op het gebied van (klimaat)impactmeting en -rapportage. Bedrijven konden daarbij meerdere antwoordcategorieën aanvinken. De verschillende categorieën zijn gebaseerd op het *Impact-Weighted Accounts Framework* (IWAF) dat medio 2022 is gepubliceerd door de *Impact Economy Foundation*.⁶ De resultaten van de vraag in de monitor laten zien dat bijna zeventig procent van het Nederlandse bedrijfsleven bezig is met het meten van hun impact op het klimaat (zie Figuur 1.5). Daarnaast blijkt dat bedrijven die hun impact meten nog vaak in de beginfase zitten. We hebben het dan over het verkennen van de bedrijfsimpact op het klimaat en formuleren van klimaatdoelstellingen. De hogere treden van het raamwerk – rapportage en continue monitoring – worden door de meerderheid van de bedrijven (nog) niet behaald.

Figuur 1.5 Bijna zeventig procent van de bedrijven is bezig met het meten van hun impact op het klimaat

Bron: De Nederlandse Innovatie Monitor 2023, bewerking door SEO Economisch Onderzoek (2023)

In de eerste editie van de Utrechtse NEx vergelijken we de Utrechtse cijfers met de nationale cijfers (zie hierboven). Let wel: in de Utrechtse NEx zijn zelfstandigen zonder personeel meegenomen en in de nationale meting van de Nederlandse Innovatie Monitor niet. Een zuivere vergelijking gaat dus niet op. Vanaf de tweede editie vergelijken we de cijfers met eerdere edities (ontwikkelingen over tijd).

⁶ Zie: <https://impacteconomyfoundation.org/impactweightedaccountsframework/>

Indicator 5: Monetariseren en beprijzen

De vijfde indicator van de Utrechtse NEx gaat over de mate waarin organisaties overwegen om echte prijzen te rekenen. Dat doen we door een vraag te stellen in een enquête onder het Utrechtse bedrijfsleven (zie Bijlage B). In de analyse vergelijken we de groep bedrijven die het nooit heeft overwogen (categorie a) met de groep dit wel heeft (categorie b tot en met d).

- Overweegt uw organisatie om echte prijzen te rekenen? (Toelichting: we bedoelen hiermee prijzen die rekening houden met alle bedrijfseffecten op mens en klimaat) [verplicht, één antwoord]

Onze organisatie...

- ... heeft dit **nooit** overwogen
- ... heeft dit **wel eens** overwogen
- ... heeft dit **regelmatig** overwogen
- ... **rekent echte prijzen** voor (een deel van) onze producten of diensten
- Niet van toepassing

Transparante ketens

In deze paragraaf presenteren we achtereenvolgens de wijze waarop MVO Nederland het thema beschrijft (zie Box 1.4), de wijze waarop SEO het thema heeft geoperationaliseerd (zie Figuur 1.6) en de indicatoren (zie Tabel 1.4). In de subparagrafen werken we de indicatoren verder uit.

Box 1.4 Transparante ketens zijn nodig om goede arbeidsomstandigheden voor iedereen te borgen

“Keurmerken en audits hebben ons veel gebracht, maar we zijn nog steeds niet waar we willen zijn: eerlijke ketens, zonder misstanden in fabrieken en op plantages. Om dat te bereiken is een aanpak nodig die de arbeidsomstandigheden in de keten op de voet volgt.”

Bron: MVO Nederland (2022)

Figuur 1.6 Bij het in kaart brengen van de transparantie van bedrijfsketens, onderscheiden we vijf dimensies

Tabel 1.4 De Utrechtse NEx kijkt naar 4 van de 6 dimensies middels verschillende indicatoren en methodieken

Dimensie	Indicator	Methodiek
Keurmerken en audits	6. Aandeel keurmerk	Enquête
Openbaarheid	7. Informatie op website	Webscraping
Communicatie	8. Wijze van communicatie	Enquête
Convenanten	9. IMVO-convenant	Deskresearch

Indicator 6: Aandeel keurmerk

De zesde indicator van de Utrechtse NEx gaat over de mate waarin organisaties beschikken over een keurmerk gericht op de toeleveringsketen. We brengen dit in beeld door een enquêtevraag te stellen (zie ook Bijlage B). Bij het analyseren van de respons categoriseren we de gegeven antwoorden van de open vraag. In de analyse geven we de vaakst genoemde keurmerken weer en de aandelen van de gegeven antwoorden.

- Beschikt uw organisatie over een keurmerk gericht op de toeleveringsketen?
 - a. Ja, namelijk...
 - b. Nee
 - c. Dat weet ik niet

Indicator 7: Informatie op website

Het Provinciaal Arbeidsplaatsen Register (PAR) van de Provincie Utrecht bevat data over Utrechtse organisaties, waaronder hun websites.⁷ Deze dataset wordt gebruikt om te onderzoeken in hoeverre het bedrijfsleven zelf rapporteert over de ketentransparantie. Om dit te analyseren is er een lijst met zoektermen opgesteld (zie Box 1.5). Vervolgens wordt de tekst van de websites van duizend aselekt gekozen bedrijven op gestructureerde wijze verzameld in een database (middels *webscraping*) en wordt geturfd of de zoektermen al dan niet voorkomen.

Box 1.5 Voor iedere website wordt onderzocht of onderstaande 35 zoektermen genoemd worden

- **Brede termen (Nederlands):** Verantwoord ketenmanagement, Duurzaam ketenmanagement, Leveranciersaudits, Duurzaam inkopen, Verantwoord inkopen, Leverancierscode, Gedragscode voor leveranciers, MVO-risicomanagement, OESO-richtlijnen, Kinderarbeid, Leefbaar inkomen, Eerlijk loon, Eerlijke lonen, Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, IMVO-convenant, IMVO
- **Brede termen (Engels):** Ethical supply chain management, Sustainable supply chain management, Ethical sourcing, Supplier code of conduct, Supplier audits, Sustainable procurement, CSR Risk management, OECD Guidelines, Child labour, Fair working conditions, Fair labour, Fair wage, Labour conditions, Labor conditions, Living wage, International CSR, Environmental due diligence

Indicator 8: Wijze van communicatie

De achtste indicator van de Utrechtse NEx gaat over de wijze waarop organisaties zelf openbaar informatie delen over hun toeleveringsketen. We brengen dit in beeld door een enquêtevraag te stellen (zie ook Bijlage B).

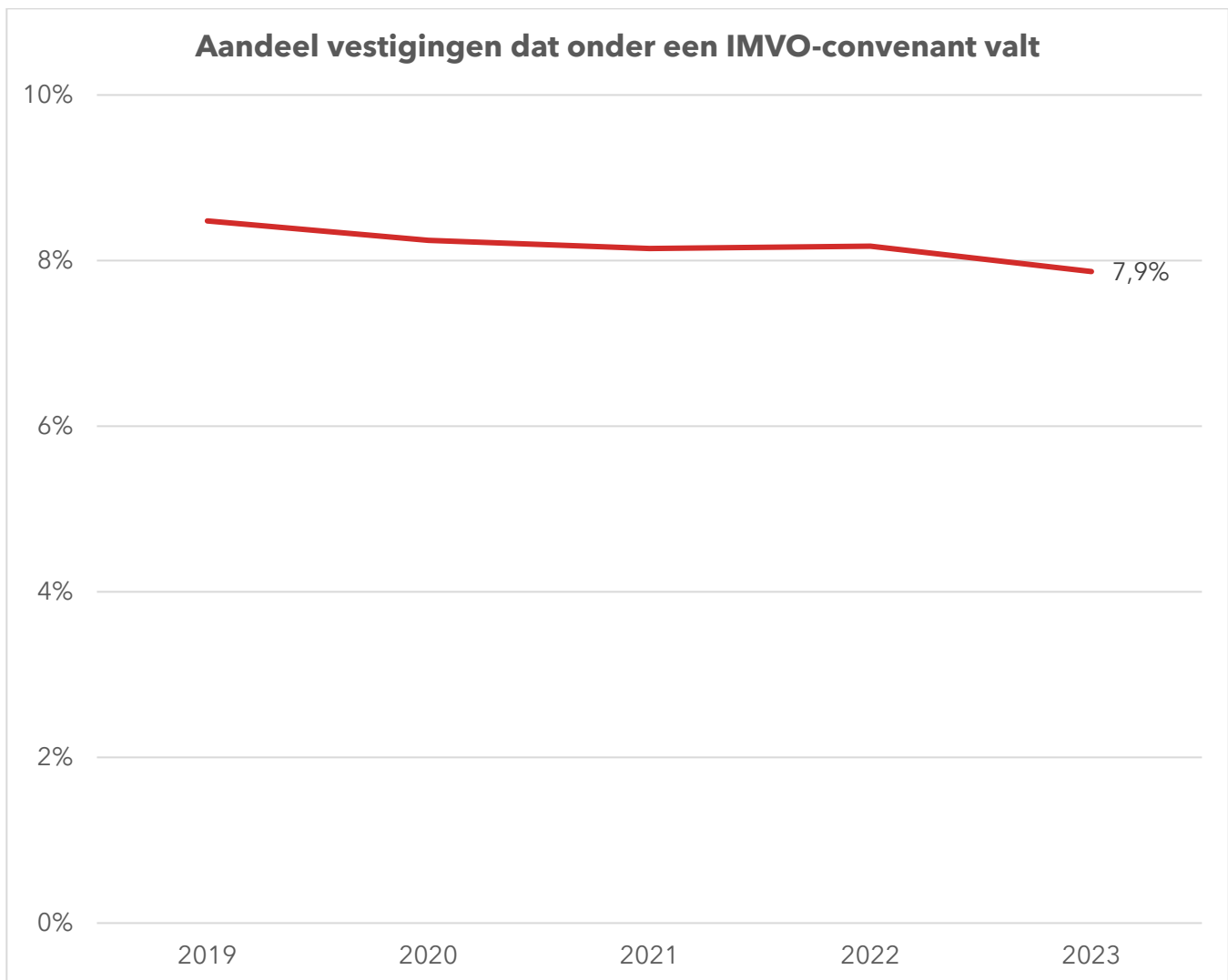
- Heeft uw bedrijf het afgelopen jaar openbaar informatie gedeeld over uw toeleveringsketen? *(Toelichting: meerdere antwoorden mogelijk)* [verplicht, meerdere antwoorden mogelijk]
 - a. Nee, wij communiceren hier niet over [exclusief]
 - b. Ja, via ons jaar- of duurzaamheidsverslag
 - c. Ja, via onze website
 - d. Ja, via onze sociale media
 - e. Ja, via onze nieuwsbrief
 - f. Ja, via mondeling contact
 - g. Ja, op een andere wijze, namelijk... [open veld]

⁷ Zie: <https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/economie/provinciaal-arbeidsplaatsen-register-par>

Indicator 9: IMVO-convenant

Voor het deelonderwerp ‘Convenanten’ kijken we naar sectoren die zijn verbonden aan een convenant voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO). De indicator wordt berekend door het aantal bedrijven verbonden aan een IMVO-convenant te delen door het totale aantal Utrechtse bedrijven. Hiermee krijgen we inzicht in het aandeel van het bedrijfsleven in Utrecht dat is aangesloten. Via <https://www.imvoconvenanten.nl/> stellen we vast welke IMVO-convenanten er op het moment lopen. Vervolgens zetten we de sectoren om naar SBI-codes. Zo valt bijvoorbeeld het Convenant Bancaire Sector (ondertekend door o.a. de ING, Rabobank, ABN Amro, De Volksbank, Triodos, Van Lanschot Kempen, enzovoorts) onder SBI-code 64 (financiële instellingen exclusief verzekeringen en pensioenfondsen) en voor het Convenant Verzekeringssector en pensioensector kijken we naar SBI-code 65 (verzekeringen en pensioenfondsen exclusief verplichte sociale verzekeringen). Vervolgens turven we het aantal Utrechtse bedrijven dat onder een IMVO-convenant valt. We delen dit aantal door het totale aantal in Utrecht gevestigde bedrijven.

Figuur 1.7 Het aandeel vestigingen dat onder een IMVO-convenant valt is gedaald sinds 2019

Bron: SEO Economisch Onderzoek o.b.v. CBS (StatLine) de lopende IMVO-convenanten

Nieuwe rijkdom

In deze paragraaf presenteren we achtereenvolgens de wijze waarop MVO Nederland het thema beschrijft (zie Box 1.6), de wijze waarop SEO het thema heeft geoperationaliseerd (zie Figuur 1.8) en de indicatoren (zie Tabel 1.5). In de subparagrafen werken we de indicatoren verder uit.

Box 1.6 Nieuwe rijkdom benadrukt naast het verdienvermogen van bedrijven ook andere invalshoeken

“Van geld alleen word je niet gelukkig. Een rijk leven kun je niet uitdrukken in euro’s. Twee zinnen die metaforisch zijn voor nieuwe rijkdom. In de nieuwe economie streven ook bedrijven naar waarden als gezondheid, welzijn, tevredenheid en harmonie met de omgeving. Positieve maatschappelijke impact dus. Maar dan wel op gelijke voet met financiële groei. Haal inspiratie uit hoe andere ondernemers werken volgens deze waarden, kijk wat er voor jouw organisatie op de agenda moet staan dit jaar en werk samen met ons aan de nieuwe economie.”

Bron: MVO Nederland (2022)

Figuur 1.8 Voor het thema Nieuwe rijkdom onderscheiden we zes dimensies

Tabel 1.5 De Utrechtse NEx kijkt naar 4 van de 6 dimensies middels verschillende indicatoren en methodieken

Dimensie	Indicator	Methodiek
Gezondheid	10. Gezondheid werknemers	Deskresearch
Gezondheid	11. Voorzieningen op werk	Enquête
Welzijn	12. Perspectief werknemers	Deskresearch
Social return	13. Afstand arbeidsmarkt	Deskresearch
Sociaal ondernemen	14. Contact met omwonenden	Enquête

Indicator 10: Gezondheid werknemers

Voor het deelonderwerp ‘Gezondheid’ kijken we naar het ziekteverzuimpercentage, het percentage werknemers met burn-outklachten en het aantal arbeidsongevallen. We vergelijken Utrechtse cijfers met andere grote gemeenten (G4). De data zijn gebaseerd op de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) die jaarlijks wordt uitgevoerd door het CBS en TNO.⁸ De NEA is een grootschalige jaarlijkse enquête die de veranderingen in het werk en de werkomstandigheden van werknemers in Nederland volgt alsmede de gevolgen daarvan voor hun gezondheid en duurzame inzetbaarheid.

⁸ Zie: <https://www.monitorarbeid.tno.nl/nl-nl/visualisaties/werkkenmerken-naar-regio/>

Burn-outklachten: Psychische vermoeidheid door het werk, 'burn-outklachten', wordt gemeten met vijf vragen die grotendeels zijn overgenomen uit POLS. De vragen uit POLS zijn een bewerking van items uit de Utrechtse Burn-out Schaal (UBOS; Schaufeli, Wilmar & van Dierendonck, 2000).⁹

De klachten worden gemeten aan de hand van vijf uitspraken:

- Ik voel me emotioneel uitgeput door mijn werk;
- Aan het einde van een werkdag voel ik me leeg;
- Ik voel me moe als ik 's morgens opsta en geconfronteerd word met mijn werk;
- Het vergt heel veel van mij om de hele dag met mensen te werken;
- Ik voel me compleet uitgeput door mijn werk.

De antwoordmogelijkheden hierbij zijn: nooit, enkele keren per jaar, maandelijks, enkele keren per maand, wekelijks, enkele keren per week of elke dag. Als iemand gemiddeld over de vijf uitspraken enkele keren per maand of vaker antwoordt, dan worden deze gevoelens van vermoeidheid en uitputting aangemerkt als burn-outklachten.

Arbeidsongevallen: Sinds 2011 levert het CBS onder de zogenoemde ESAW-verordening (European Statistics on Accidents at Work, Commissieverordening nr. 349/2011) jaarlijks microgegevens over arbeidsongevallen aan Eurostat. Daarvoor werd dit op basis van harmonisatieafspraken gedaan door TNO. Voor niet-dodelijke ongevallen met verzuim gebeurt dat op basis van de NEA. In de definitie van een arbeidsongeval worden zowel ongevallen met lichamelijk letsel als met geestelijke schade betrokken, maar ongevallen tijdens woon-werkverkeer niet. Verder is expliciet aangegeven dat ongevallen met uitsluitend een natuurlijke oorzaak niet meetellen. Arbeidsongevallen die langer dan twaalf maanden geleden hebben plaatsgevonden, tellen ook niet mee. Deze referentieperiode is in de vraagstelling opgenomen. Als in de verwerking blijkt dat het arbeidsongeval heeft plaatsgevonden op een datum buiten de referentieperiode (de datum van het meest recente arbeidsongeval wordt gevraagd), dan wordt dit niet meegeteld.

Indicator 11: Voorzieningen op werk

Deze indicator van de Utrechtse NEx gaat over de mate waarin organisaties gezondheids- en welzijnsvoorzieningen voor werknemers aanbieden. Om dit in kaart te brengen stellen we een vraag in de enquête (zie ook Bijlage B). Voor de analyse berekenen we de aandelen 'ja' ten opzichte van het totaal ('ja' en 'nee', exclusief 'niet van toepassing').

- Biedt uw organisatie gezondheids- en welzijnsvoorzieningen voor werknemers?
[Verplicht, grid, antwoordcategorieën ja/nee/niet van toepassing]
[Indien de organisatie werknemers heeft]
 - a. Toegang tot sport- en/of bewegingsfaciliteiten
 - b. Toegang tot een gezondheidsprogramma
 - c. Toegang tot opleidingsmogelijkheden
 - d. Ergonomische of activerende werkplekken
 - e. Werken op afstand (thuis, buitenland)
 - f. Flexibele werktijden
 - g. Financiële welzijnsprogramma's [mouse-over: "bijv. een schuldprogramma, seminars over pensionering, noodsituaties beheersen of opvangen, of de vaardigheden op het gebied van geldmanagement verbeteren"]

⁹ Schaufeli, Wilmar & van Dierendonck, Dirk. (2000). Handleiding van de Utrechtse Burnout Schaal (UBOS)

Indicator 12: Perspectief werknemers

Voor de deelonderwerpen 'Welzijn' en 'Tevredenheid' kijken we ook naar de enquête beroepsbevolking die jaarlijks wordt uitgevoerd door het CBS en TNO.¹⁰ Hier kunnen we kijken naar de indicator over de werk-privédisbalans en het aandeel werknemers dat op zoek is naar ander werk.

Werk-privédisbalans: het blok bevat twee vragen over de wederzijdse beïnvloeding van de werk- en thuissituatie. De thuis-werk-interferentie en werk-thuis-interferentie zijn ontleend aan de TNO Arbeidssituatie Survey (TAS, 2001)¹¹, maar zijn oorspronkelijk opgesteld door Fox en Dwyer (1999).¹²

Op zoek naar ander werk: ook wordt in de NEA gevraagd of werknemers in de afgelopen 12 maanden iets gedaan hebben om ander werk te vinden. Ook deze vragen zijn afkomstig uit de TAS en oorspronkelijk ontleend aan Goudswaard e.a. (1998).¹³

Indicator 13: Afstand tot de arbeidsmarkt

Voor de Utrechtse NEx vragen we het UWV om jaarlijks enkele cijfers aan te leveren (zie onderstaand tekstkader).¹⁴ Deze cijfers geven inzicht in de mate waarin het UWV mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt succesvol weet te verbinden met het Utrechtse bedrijfsleven.

In 2022 namen 216 unieke organisaties/bedrijven en 1.658 personen deel aan een bemiddelingsgesprek georganiseerd door UWV. Tijdens deze gesprekken streeft UWV ernaar om werkgevers en werkzoekenden dichter bij elkaar te brengen. Deze gesprekken resulteerden in 129 unieke organisaties/bedrijven die betrokken waren bij het plaatsen van 300 personen. Dit houdt in dat de kennismaking succesvol was en dat de betreffende personen daadwerkelijk aan de slag zijn gegaan bij deze bedrijven.

Indicator 14: Contact met omwonenden

Deze indicator van de Utrechtse NEx gaat over de mate waarin bedrijven contact hebben met omwonenden. We brengen dit in beeld door een enquêtevraag te stellen (zie ook Bijlage B).

- Heeft uw organisatie het afgelopen jaar contact gehad met omwonenden over uw bedrijfsactiviteiten? [verplicht, één antwoord]
 - a. Ja, aantal keer het afgelopen jaar: ... [numeriek]
 - b. Nee
 - c. Niet van toepassing

Indien de organisatie contact heeft gehad met omwonenden over de bedrijfsactiviteiten vragen we door.

¹⁰ Zie: <https://www.monitorarbeid.tno.nl/nl-nl/visualisaties/werkenmerken-naar-regio/>

¹¹ Smulders, P.G.W., F. Andries en F.W.J. Otten (2001). Hoe denken Nederlanders over hun werk ...? : opzet, kwaliteit en eerste resultaten van de TNO Arbeidssituatie Survey. Hoofddorp: TNO.

¹² Fox, M.L. en D.J. Dwyer (1999). An investigation of the effects of time and involvement in the relationship between stressors and work-family conflict. *Journal of Occupational Health Psychology*, 4, 164-174.

¹³ Goudswaard, A., S. Dhondt en K. Kraan (1998). Flexibilisering en Arbeid in de Informatie-maatschappij; werknemersvragenlijst, bestemd voor werknemers van organisaties die deelnemen aan het SZW Werkgeverspanel 1998. Hoofddorp: TNO.

¹⁴ Contactpersonen bij UWV zijn dhr. Glas (Marwin) en dhr. Ritmeijer (Walter).

Uw organisatie had het afgelopen jaar contact met omwonenden over uw bedrijfsactiviteiten.

- Kunt u aangeven op wiens initiatief dit contact (meestal) plaatsvond?
 - a. Het initiatief kwam vanuit onze organisatie
 - b. Het initiatief kwam van buiten onze organisatie (omwonenden, gemeente etc.)
- Kunt u kort toelichten waarover dit contact ging? (maximaal 100 woorden)

Groene energie

In deze paragraaf presenteren we achtereenvolgens de wijze waarop MVO Nederland het thema beschrijft (zie Box 1.7), de wijze waarop SEO het thema heeft geoperationaliseerd (zie Figuur 1.9) en de indicatoren (zie Tabel 1.6). In de subparagrafen werken we de indicatoren verder uit.

Box 1.7 In de nieuwe economie gebruiken we hernieuwbare elektriciteit en warmte en verbruiken we minder

“Zowel om geopolitieke redenen als vanwege het klimaat moeten we zo gauw mogelijk van fossiele brandstoffen af. Om ecologische en economische rampspoed te voorkomen moet het tempo van de energietransitie flink omhoog. In de nieuwe economie gaat er geen kilo broeikasgas meer de lucht in.”

Bron: MVO Nederland (2022)

Figuur 1.9 Voor het thema Groene energie onderscheiden we drie dimensies

Hernieuwbare elektriciteit

Hernieuwbare warmte

Energiezuinigheid

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2023)

Tabel 1.6 De Utrechtse NEx kijkt naar 4 van de 6 dimensies middels verschillende indicatoren en methodieken

Dimensie	Indicator	Methodiek
Energiezuinigheid	15. Energielabels bedrijven	Deskresearch
Hernieuwbare elektriciteit	16. Hernieuwbare elektriciteit	Deskresearch
Energiezuinigheid	17. Overheidsaanpak	Deskresearch

Indicator 15: Energielabels bedrijven

Voor het onderwerp ‘Energiezuinigheid’ kijken we naar de energielabels van utiliteitsgebouwen. Deze data worden jaarlijks verzameld voor de Regionale klimaatmonitor en sluiten naadloos aan bij de duurzaamheidsverslagen van de gemeente Utrecht.¹⁵ We kijken daarbij zowel naar het aantal utiliteitsgebouwen zonder bekend energielabel, als naar het aantal utiliteitsgebouwen met een ondermaats energielabel (art. 3.87 van het Besluit bouwwerken leefomgeving).

¹⁵ https://klimaatmonitor.databank.nl/Jive/jive?presel_code=kaart_elab_utiliteit_buurt&geoitem_codes=gemeente_344

Indicator 16: Hernieuwbare elektriciteit

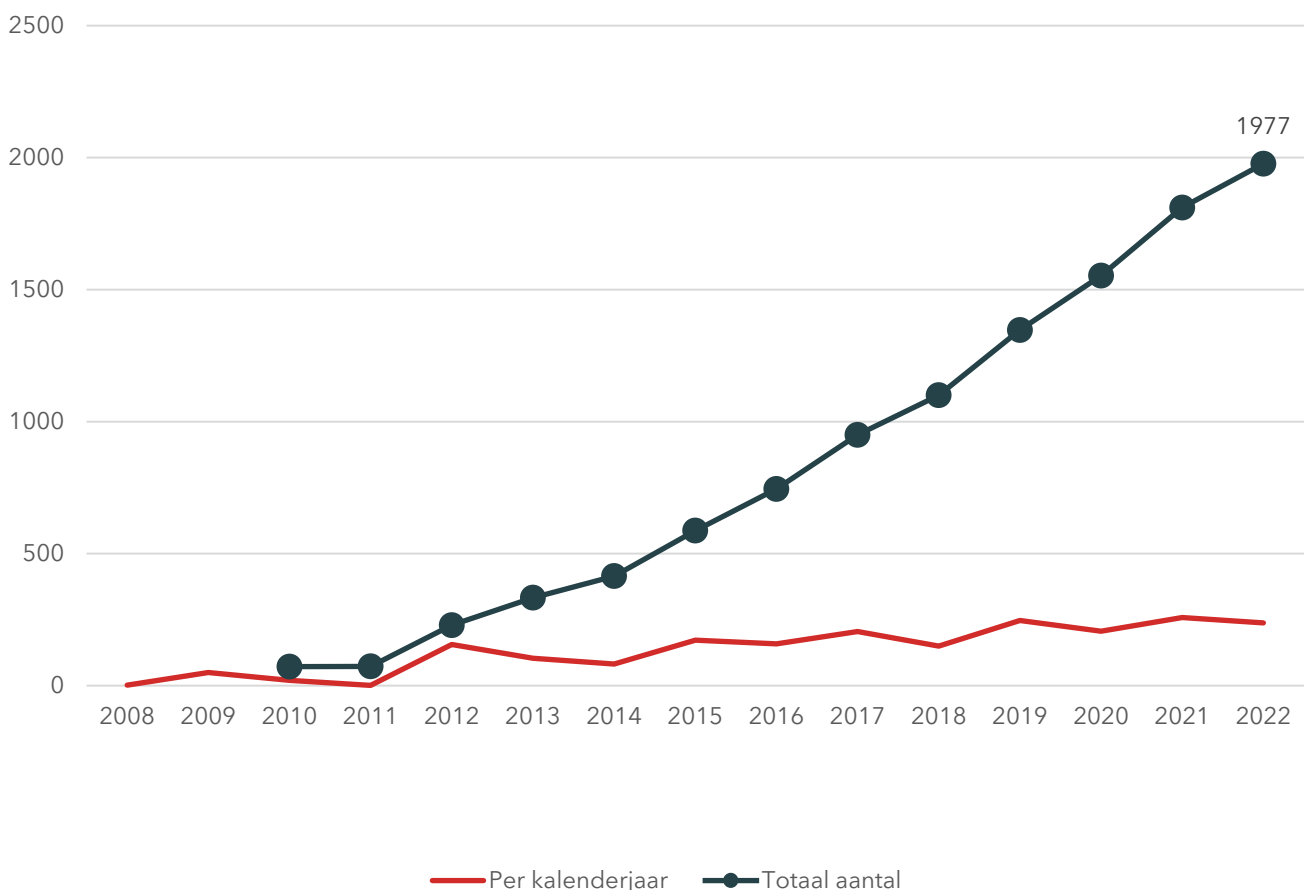
Voor het deelonderwerp ‘Hernieuwbare elektriciteit’ kijken we naar de Regionale klimaatmonitor en het duurzaamheidsverslag van de gemeente Utrecht.¹⁶ De eerste bron laat zien dat alle hernieuwbare elektriciteit (gemeten in TJ) in de gemeente Utrecht met zonnepanelen wordt opgewekt. De tweede bron geeft een inschatting van hoeveel hernieuwbare elektriciteit het bedrijfsleven opwekt.¹⁷

Indicator 17: Aantal energiecontroles

Een tweede indicator voor het deelonderwerp ‘Energiezuinigheid’ betreft het aantal energiecontroles vanuit de gemeente Utrecht. Dit cijfer wordt jaarlijks gerapporteerd in het duurzaamheidsverslag van de gemeente en wordt in deze monitor één-op-één overgenomen (zie Figuur 1.10 en de voetnoot voor de cijfers uit 2022 en bron).

Figuur 1.10 Het aantal uitgevoerde energiecontroles per kalenderjaar is gestegen sinds 2008.

Aantal energiecontroles

¹⁶ <https://klimaatmonitor.databank.nl/content/hernieuwbare-energie>

¹⁷ <https://www.utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/publicaties/onderzoek-en-cijfers/onderzoek-over-utrecht/duurzaamheidsverslag/>

Biodiversiteit

In deze paragraaf presenteren we achtereenvolgens de wijze waarop MVO Nederland het thema beschrijft (zie Box 1.8), de wijze waarop SEO het thema heeft geoperationaliseerd (zie Figuur 1.11) en de indicatoren (zie Tabel 1.7). In de subparagrafen werken we de indicatoren verder uit.

Box 1.8 Biodiversiteit gaat over de verscheidenheid aan leven, in allerlei vormen

“Al het leven op aarde is met elkaar verbonden. Bomen, planten, dieren, schimmels en insecten hebben elkaar allemaal nodig. Als er te veel soorten verdwijnen stort het kaartenhuis in. In de nieuwe economie streven ondernemers daarom naar het behoud van natuurlijke rijkdommen.”

Bron: MVO Nederland (2022)

Figuur 1.11 Voor dit thema onderscheiden we vier dimensies (lucht, land, water en fauna)

Bron: SEO Economisch Onderzoek (2023)

Tabel 1.7 De Utrechtse NEx kijkt naar 2 van de 4 dimensies middels verschillende indicatoren en methodieken

Dimensie	Indicator	Methodiek
Lucht	18. CO ₂ -uitstoot	Deskresearch
Fauna	19. Biodiversiteit	Enquête

Indicator 18: CO₂-uitstoot bedrijfsleven

Voor het deelonderwerp ‘lucht’ kijken we naar de regionale CO₂-uitstoot van het bedrijfsleven in de gemeente Utrecht. Dit is de totale uitstoot gecorrigeerd voor woningen en de publieke dienstverlening (onderdeel van de gebouwde omgeving).¹⁸ We bekijken de Utrechtse cijfers en vergelijken deze met de andere G4-gemeenten en bestuderen de ontwikkeling over de tijd. Omdat de uitstoot voor de publieke dienstverlening niet verder teruggaat dan 2019, analyseren we ook de uitstoot zonder hiervoor te corrigeren. Het is dan mogelijk om historische gegevens tot en met 2015 te achterhalen. Deze indicator sluit deels aan bij het Duurzaamheidsverslag van de gemeente Utrecht.¹⁹

Indicator 19: Biodiversiteit (activiteiten, doelen en betrokkenheid)

Deze indicator van de Utrechtse NEx gaat over de bijdrage van organisaties aan het thema biodiversiteit. Om dit in kaart te brengen stellen we een drietal vragen in de enquête (zie ook Bijlage B). De eerste vraag gaat over

¹⁸ <https://klimaatmonitor.databank.nl/content/co2-uitstoot>

¹⁹ <https://www.utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/publicaties/onderzoek-en-cijfers/onderzoek-over-utrecht/duurzaamheidsverslag/>

activiteiten, de tweede vraag over bedrijfsdoelen en de derde vraag over handelingsperspectief vanuit de gemeente Utrecht.

Het eerste thema gaat over Biodiversiteit. Met biodiversiteit bedoelen we de verscheidenheid van leven, zoals planten, dieren, schimmels en micro-organismen. Als ondernemer kunt u bijvoorbeeld de vestigingslocatie van uw bedrijf vergroenen, een insectenhotel of een nestkast ophangen of regenwater opvangen in een ton. Er zijn uiteraard ook veel andere voorbeelden denkbaar.

- Heeft uw organisatie momenteel maatregelen genomen om biodiversiteit te behouden of te verbeteren? [verplicht, één antwoord]
 - a. Ja, namelijk...
 - b. Nee
- Heeft uw organisatie specifieke doelen voor het behoud of verbetering van biodiversiteit? [verplicht, één antwoord]
 - a. Ja, namelijk...
 - b. Nee
- Overweegt uw organisatie om de betrokkenheid bij biodiversiteit te vergroten? [verplicht, één antwoord]
 - a. Ja, namelijk...
 - b. Nee

Circulaire economie

In deze paragraaf presenteren we achtereenvolgens de wijze waarop MVO Nederland het thema beschrijft (zie Box 1.9), de wijze waarop SEO het thema heeft geoperationaliseerd (zie Figuur 1.12) en de indicatoren (zie Tabel 1.8). In de subparagrafen werken we de indicatoren verder uit.

Box 1.9 In de circulaire economie houden we er rekening mee dat grondstoffen niet onuitputtelijk zijn

“Grondstofvoorraden zijn niet onuitputtelijk. Daarom is een economie waarin spullen na korte tijd weggegooid worden niet vol te houden. De nieuwe economie is circulair: de waarde van materialen en grondstoffen blijft behouden door hergebruik en recycling.”

Bron: MVO Nederland (2022)

Figuur 1.12 Voor de circulariteit van het Utrechtse bedrijfsleven onderscheiden we vier deelonderwerpen

Input
(grondstoffen e.d.)

Output
(afvalstromen e.d.)

Ondernemerschap

Eigenaarschap of
deeleconomie

Tabel 1.8 De Utrechtse NEx kijkt naar 2 van de 4 dimensies middels verschillende indicatoren en methodieken

Dimensie	Indicator	Methodiek
Output	20. Afvalstromen	Deskresearch
Ondernemerschap	21. Circulaire bedrijven	Deskresearch

Indicator 20: Gescheiden bedrijfsafval

De indicator is gebaseerd op data van de gemeente Utrecht. Daarbij zijn onderstaande criteria toegepast:

Route inzameling:

- Voor KWD en GFT is gebruikgemaakt van de ledigingsgenerator;
- Voor PK zijn de stortgewichten die naar Scherpenzeel/Veolia zijn gebracht bij elkaar opgeteld;
- Voor Glas zijn de stortgewichten van de commerciële route bij elkaar opgeteld.

Transportdienst:

- Voor de overige stromen zijn de totale stortgewichten per afvalcode gesorteerd. Hier geldt als criterium dat er 'bedrijfsmatig' in de contractbeschrijving is opgenomen.

	2023
Grofvuil commercieel	317.360
Totaal KWD	12.689.360
PK	1.129.754
Glas	1.000.900
GFT	33.771
Transportdienst (Selectie bedrijfsmatig)	
B Hout - Bedrijfsmatig	110.200
BSA - Bedrijfsmatig	99.080
Dakleer - Bedrijfsmatig	3.200
Drijfvuil - Bedrijfsmatig	97.320
Gemengd Groen - Bedrijfsmatig	2.000
Gips - Bedrijfsmatig	2.160
Gruis boot - Bedrijfsmatig	990
Hard Plastic - Bedrijfsmatig	920
IJzer - Bedrijfsmatig	5.270
KGA - Bedrijfsmatig	20.256
Koffiebekers (haak) - Bedrijfsmatig	10.940
PMD - Bedrijfsmatig	320
Puin - Bedrijfsmatig	45.960
Schone grond - Bedrijfsmatig	64.000
Staal in afzet - Bedrijfsmatig	7.130
Stoffilters - Bedrijfsmatig	6.760
Vertrouwelijk Papier & Karton - Bedrijfsmatig	37.860
Zanderige onderbaan - Bedrijfsmatig	32.820
SWILL	?

In totaal presenteren we twee indicatoren (omvang en aandeel gescheiden) op de volgende wijze:

Figuur 1.13 De Utrechtse afvalstoffendienst heeft in 2023 afgerond 15,7 mln. kilo opgehaald

Jaar	Hoeveelheid bedrijfsafval	Aandeel gescheiden
2023	15,7 mln	17,3 procent
2022	15,8 mln	14,7 procent
2021	14,3 mln	15,2 procent

Bron: SEO Economisch Onderzoek o.b.v. Gemeente Utrecht, Stadsbedrijven – afdeling: Inzamelen, Markten en Havens (2024)

Indicator 21: Circulaire bedrijven

Deze indicator meet het aantal bedrijfsvestigingen dat onderdeel is van een circulaire economie. Dit wordt gemeten op COROP-niveau, wat in dit geval gelijk is aan de provincie Utrecht. Voor de definitie van circulair hanteren we de indeling van het PBL (2019, zie Bijlage 1) van sectoren die vallen onder een van de ‘R-strategieën’.²⁰ Tabel 1.9 toont de zes categorieën, de definitie daarvan en voorbeelden van enkele sectoren die hieronder vallen. Met de indicator meten we jaar op jaar het aantal vestigingen dat binnen een van deze R-strategieën valt. De data voor de provincie Utrecht op bedrijfstakniveau zijn afkomstig van CBS StatLine.²¹

Tabel 1.9 Indeling van de circulaire economie

R1. Refuse and rethink	R2. Reduce	R3. Reuse	R4. Repair and manufacturing	R5. Recycling	R6. Recover
Afzien van producten of producten intensiever gebruiken	Producten efficiënter fabriceren of efficiëntere maken in het gebruik	Hergebruik van een product	Reparatie en hergebruik van product-onderdelen	Verwerken en hergebruiken van materialen	Energie terugwinnen uit materialen
Videotheken	n.v.t.	Antiek, tweedehands-winkels	Verhuur, lease, wasserijen, reiniging, reparatie, garages	Afval, inzameling, sloperijen,	n.v.t.

Bron: PBL (2019, Figuur 1, Bijlage 1)

²⁰ Zie <https://www.pbl.nl/publicaties/achtergrondrapport-circulaire-economie-in-kaart>

²¹ Zie <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81578NED/table?dl=87C47>

Bijlage A Gesprekspartners

Dit onderzoek is begeleid door:

- Dhr. Den Dikken (Gemeente Utrecht); en
- Mevr. Hoetjes (Gemeente Utrecht).

Voor dit onderzoek is gesproken met:

- Dhr. Koster (Gemeente Utrecht);
- Mevr. Magusin (Gemeente Utrecht);
- Mevr. Slob (Gemeente Utrecht);
- Dhr. Roozen (Gemeente Utrecht);
- Dhr. Van Holst (Gemeente Utrecht);
- Dhr. Zijlstra (Gemeente Utrecht);
- Dhr. Van Lochem (Gemeente Utrecht);
- Dhr. Knoester (Gemeente Utrecht);
- Dhr. Van de Geijn (UWV);
- Dhr. Glas (UWV);
- Dhr. Ritmeijer (UWV);
- Dhr. Reinhoudt (MVO Nederland);
- Dhr. Conradie (I&O Research);
- Mevr. Van den Broek (Impact Institute);
- Mevr. Van der Vegt (I&O Research);
- Dhr. Tims (NEO B.V.).

Bijlage B Vragenlijst webenquête

- Opening van de vragenlijst.²²
- [Indien mogelijk in sjabloon van de gemeente Utrecht]

Welkom bij de Utrechtse Nieuwe Economie Index

Hoe duurzaam is het Utrechtse bedrijfsleven? Hoe blijven zowel ondernemers als werknemers langdurig gezond? En hoe transparant zijn ondernemers over hun productieketen? Om deze en andere vragen te beantwoorden, brengt de gemeente Utrecht jaarlijks enkele activiteiten van Utrechtse ondernemers in kaart. Het onderzoek heet de 'Utrechtse Nieuwe Economie Index'. We willen u vragen of u aan dit onderzoek wilt bijdragen, door middel van het invullen van deze enquête.

Wat levert deelname u op?

- Onder de deelnemers verloten we 250 euro die geschonken worden aan een zelfgekozen goed doel;
- U geeft de gemeente Utrecht inzicht in wat het Utrechtse bedrijfsleven doet op vier maatschappelijke thema's.

Uw mening is belangrijk

We vinden het belangrijk dat het onderzoek een representatief beeld oplevert. Daarom hopen we dat zo veel mogelijk Utrechtse ondernemers de online vragenlijst zullen invullen.

Het invullen van de vragenlijst vergt ongeveer 10 minuten. U kunt de vragenlijst desgewenst verspreid over de tijd invullen. Uw gegevens worden volledig vertrouwelijk verwerkt en geanalyseerd. Indien u hierover meer wilt weten neem dan contact op met I&O Research via helpdesk@ioresearch.nl of door (gratis) te bellen naar 0800-0191.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

Klik op 'Volgende' om de vragenlijst te starten.

²² De tekst tussen vierkante haakjes is niet zichtbaar voor respondenten, maar is bedoeld voor de programmeur van de enquête

- **Bedrijfskenmerken**

1. Tot welke sector behoort uw organisatie?
(*Toelichting: als uw organisatie in meerdere sectoren actief is: kies de sector die het meest van toepassing is*)
[verplicht, één antwoord] [niet nodig indien beschikbaar in PAR]
 - a. Bouwnijverheid en vastgoed
 - b. Cultuur, horeca, recreatie, sport, overige dienstverlening
 - c. Energievoorziening, afvalbeheer en waterbedrijven
 - d. Financiële dienstverlening
 - e. Handel
 - f. Industrie
 - g. Informatie en communicatie
 - h. Landbouw, bosbouw en visserij
 - i. Overheid en gerelateerd, incl. zorg en onderwijs
 - j. Vervoer en logistiek
 - k. Zakelijke dienstverlening
2. In welke geografische gebieden is uw organisatie hoofdzakelijk actief?
[verplicht, één antwoord]
 - a. Lokaal (alleen in de eigen gemeente)
 - b. Regionaal (actief in minder dan vier verschillende provincies)
 - c. Nationaal (actief in vier of meer verschillende provincies)
 - d. Europees
 - e. Wereldwijd
3. Hoeveel personen zijn er werkzaam in uw organisatie? (*Toelichting: inclusief uzelf*)
[verplicht, numeriek ondergrens vanaf 1]

- **Informatie**

Hierna volgt een aantal vragen over vier verschillende thema's binnen uw organisatie.

- **Thema 1: Biodiversiteit**

Het eerste thema gaat over Biodiversiteit. Met biodiversiteit bedoelen we de verscheidenheid van leven, zoals planten, dieren, schimmels en micro-organismen. Als ondernemer kunt u bijvoorbeeld de vestigingslocatie van uw bedrijf vergroenen, een insectenhotel of een nestkast ophangen of regenwater opvangen in een ton. Er zijn uiteraard ook veel andere voorbeelden denkbaar.

4. Heeft uw organisatie momenteel maatregelen genomen om biodiversiteit te behouden of te verbeteren?
[verplicht, één antwoord]
 - a. Ja, namelijk...
 - b. Nee
5. Heeft uw organisatie specifieke doelen voor het behoud of verbetering van biodiversiteit?
[verplicht, één antwoord]
 - a. Ja, namelijk...
 - b. Nee
6. Overweegt uw organisatie om de betrokkenheid bij biodiversiteit te vergroten?
[verplicht, één antwoord]
 - a. Ja, namelijk...
 - b. Nee

• **Thema 2: Echte prijzen**

7. Kunt u aangeven welke van de onderstaande activiteiten van toepassing zijn op uw organisatie? [verplicht, meerdere antwoorden mogelijk]

Onze organisatie..

- a. ... is niet bezig met meten van onze impact op het klimaat [exclusief]
- b. ... **verkent** onze impact op het klimaat
- c. ... **formuleert doelstellingen** ten aanzien van onze impact op het klimaat
- d. ... **verzamelt data** over onze impact op het klimaat
- e. ... **rapporteert over** onze impact op het klimaat
- f. ... **monitort (continu) de voortgang die we boeken** met betrekking tot onze impact op het klimaat

Overweegt uw organisatie om echte prijzen te rekenen? (Toelichting: we bedoelen hiermee prijzen die rekening houden met alle bedrijfseffecten op mens en klimaat) [verplicht, één antwoord]

8. Onze organisatie...
- a. ... heeft dit **nooit** overwogen
 - b. ... heeft dit **wel eens** overwogen
 - c. ... heeft dit **regelmatig** overwogen
 - d. ... **rekent echte prijzen** voor (een deel van) onze producten of diensten
 - e. Niet van toepassing

• **Thema 3: Transparante ketens**

Het derde thema transparante ketens gaat over uw toeleveringsketen en de eerlijkheid daarvan, bijvoorbeeld zonder misstanden. Met een toeleveringsketen bedoelen we alle schakels die nodig zijn voor het produceren van uw product of dienst.

9. In hoeverre heeft uw organisatie zicht op uw toeleveringsketens? (Toelichting: een kwalitatieve inschatting volstaat) [verplicht, één antwoord]

1	2	3	4	5	6	7
Geen zicht		Redelijk zicht		Volledig zicht	Weet ik niet	Niet Van toepassing

10. Heeft uw bedrijf het afgelopen jaar openbaar informatie gedeeld over uw toeleveringsketen? (Toelichting: meerdere antwoorden mogelijk)

- [verplicht, meerdere antwoorden mogelijk]
- a. Nee, wij communiceren hier niet over [exclusief]
 - b. Ja, via ons jaar- of duurzaamheidsverslag
 - c. Ja, via onze website
 - d. Ja, via onze sociale media
 - e. Ja, via onze nieuwsbrief
 - f. Ja, via mondeling contact
 - g. Ja, op een andere wijze, namelijk... [open veld]

11. Beschikt uw organisatie over een keurmerk gericht op de toeleveringsketen?
- Ja, namelijk...
 - Nee
 - Dat weet ik niet

• **Thema 4: Nieuwe Rijkdom**

Het laatste thema gaat over Nieuwe rijkdom. Het gaat over verschillende waarden die uw organisatie nastreeft. Het gaat bijvoorbeeld over of uw bedrijf ook streeft naar harmonie met de omgeving en gezonde werknemers.

12. Heeft uw organisatie het afgelopen jaar contact gehad met omwonenden over uw bedrijfsactiviteiten? [verplicht, één antwoord]
- Ja, aantal keer het afgelopen jaar: ... [numeriek]
 - Nee
 - Niet van toepassing

Uw organisatie had het afgelopen jaar contact met omwonenden over uw bedrijfsactiviteiten.

13. Kunt u aangeven op wiens initiatief dit contact (meestal) plaatsvond? [Indien V12 == a]
- Het initiatief kwam vanuit onze organisatie
 - Het initiatief kwam van buiten onze organisatie (omwonenden, gemeente etc.)
14. Kunt u kort toelichten waarover dit contact ging? (maximaal 100 woorden) [Indien V12 == a, open antwoord, maximaal 100 woorden]
15. Biedt uw organisatie gezondheids- en welzijnsvoorzieningen voor werknemers? [Verplicht, grid, antwoordcategorieën ja/nee/niet van toepassing] [Indien V3 > 1]
- Toegang tot sport- en/of bewegingsfaciliteiten
 - Toegang tot een gezondheidsprogramma
 - Toegang tot opleidingsmogelijkheden
 - Ergonomische of activerende werkplekken
 - Werken op afstand (thuis, buitenland)
 - Flexibele werktijden
 - Financiële welzijnsprogramma's [mouse-over: "bijv. een schuldprogramma, seminars over pensionering, noodsituaties beheersen of opvangen, of de vaardigheden op het gebied van geldmanagement verbeteren"]

• **Meedoen en afsluiten**

Hartelijk dank voor uw deelname aan deze vragenlijst

16. Kent of bent u een Utrechtse ondernemer die het volgens u uitmuntend doet op een van de vier thema's en die het volgens u verdient om in de schijnwerpers te staan? (Toelichting: de thema's waren biodiversiteit, echte prijzen, transparante ketens en nieuwe rijkdom).

Als u geen suggestie kunt of wilt doen, kunt u de vragen op deze pagina overslaan.

- a. Kunt u een website achterlaten van deze ondernemer? [niet verplicht, open veld]
 - b. Voor welk thema? [drop down: biodiversiteit, echte prijzen, transparante ketens en nieuwe rijkdom]
 - c. Kunt u toelichten waarom u dat vindt? [niet verplicht, open veld]
17. Als blijk van waardering voor uw deelname, organiseren we een loterij waarbij we een beloning verloten onder alle deelnemers. Als u wint, zullen we namens u een goed doel steunen met een donatie van euro 250. Kunt u de naam van het goede doel achterlaten dat we mogen ondersteunen indien u als winnaar wordt geselecteerd? [meerdere antwoorden mogelijk]
- a. Ja, naam van het goede doel: [niet verplicht, open antwoord]
 - b. Ja, als ik win, ontvang ik graag een mail ter kennisgeving op dit mailadres: [niet verplicht, open antwoord]
 - c. Nee
18. Heeft u naar aanleiding van dit onderzoek nog vragen en/of opmerkingen? [niet verplicht, open invulveld]

Indien u op 'Volgende' klikt dient u uw antwoorden in.

- Uw antwoorden zijn ingestuurd. U kunt de browser nu afsluiten.

Bijlage C Dataverzameling enquête (2023)

Wanneer zijn de data verzameld?

Van 11 januari 2024 tot en met 25 januari 2024 verrichtte I&O Research in opdracht van SEO Economisch Onderzoek de dataverzameling van de Utrechtse NEx.²³

Wie zijn benaderd?

Uit het PAR zijn vijfduizend ondernemers geselecteerd volgens een representatieve verdeling naar grootteklasse en sector. De verwachting is dat zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) eerder zullen deelnemen aan de enquête dan bedrijven met personeel. Tegelijkertijd zijn zzp'ers het grootste deel van de bedrijvenpopulatie. Hierom is besloten om het aandeel zzp'ers te halveren (van 83 procent in de populatie naar 41,5 procent in de steekproeftrekking). Aansluitend is de steekproef getrokken uit enkel bedrijven waarvan het e-mailadres bekend was in het PAR.

Wijze van benaderen

In totaal zijn vijfduizend organisaties per e-mail uitgenodigd om deel te nemen aan de enquête. Alle genodigden ontvingen een gepersonaliseerde uitnodigingsmail met daarin een link om de vragenlijst online te openen. Personen die niet reageerden zijn eenmaal per e-mail herinnerd aan de uitnodiging. De uitnodigingsbrief is opgenomen in Bijlage C.1.

Beloning voor deelname

Alle respondenten zijn in de uitnodigingsmail ervan op de hoogte gesteld dat ze met deelname aan de Utrechtse NEx een kans maken op een beloning; we maken namens één respondent een beloning van 250 euro over naar een goed doel. Respondenten konden aan het eind van de vragenlijst hun contactgegevens en de naam van het goede doel achterlaten (zie ook Bijlage B).

In de eerste editie van de Utrechtse NEx is 250 euro overgemaakt naar het Aidsfonds. Voor meer informatie over deze ANBI verwijzen we de geïnteresseerde lezer naar: <https://aidsfonds.nl/>.

Representativiteit data (weging)

De resultaten van de enquête laten zien dat sommige bedrijfskarakteristieken zijn ondervertegenwoordigd, terwijl andere juist te vaak voorkomen. Daarom is besloten om een representativiteitstoets uit te voeren door de data te wegen. Het doel van deze weging is om de data representatief te maken voor het Utrechtse bedrijfsleven en te verifiëren dat de resultaten op de ongewogen data niet substantieel afwijken van de gewogen data. De weging zorgt er voor dat de resultaten - die in het slidedeck gepresenteerd zijn - representatief zijn naar bedrijfsomvang en sector. De weging is door I&O Research uitgevoerd en is gedaan op basis van randtotalen (ook wel een RIM-weging genoemd).

²³ Zie: <https://www.ioresearch.nl/>

Bijlage C.1 Uitnodigingsmail

Utrechtse Nieuwe Economie Index

Beste heer/mevrouw,

Hoe duurzaam is het Utrechtse bedrijfsleven? Hoe blijven zowel ondernemers als werknemers langdurig gezond? En hoe transparant zijn ondernemers over hun productieketen? Om deze en andere vragen te beantwoorden, brengt de gemeente Utrecht jaarlijks enkele activiteiten van Utrechtse ondernemers in kaart. Het onderzoek heet de 'Utrechtse Nieuwe Economie Index'. We willen u vragen of u aan dit onderzoek wilt bijdragen, door middel van het invullen van deze enquête.

Wat levert deelname op?

- Onder de deelnemers verloten we 250 euro die geschonken worden aan een zelfgekozen goed doel;
- U geeft de gemeente Utrecht inzicht in wat het Utrechtse bedrijfsleven doet op vier maatschappelijke thema's.

Uw mening is belangrijk

Deze week ontvangt een willekeurige selectie van 5.000 ondernemers een uitnodiging voor deelname aan het onderzoek.

We vinden het belangrijk dat het onderzoek een representatief beeld oplevert. Daarom hopen we dat zo veel mogelijk Utrechtse ondernemers de online vragenlijst zullen invullen.

Start vragenlijst

U start de vragenlijst door de volgende link aan te klikken:

[Start vragenlijst](#)

U kunt de vragenlijst invullen tot en met **25 januari**. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer **10 minuten**. U kunt de vragenlijst desgewenst verspreid over de tijd invullen.

SEO Economisch Onderzoek en I&O Research voeren dit onderzoek uit in opdracht van de gemeente Utrecht. Uw gegevens worden volledig vertrouwelijk verwerkt en geanalyseerd.

Meer informatie?

Als u vragen heeft of als er onduidelijkheden zijn, kunt u reageren op deze mail.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

Met vriendelijke groet,

Melle Conradie
I&O Research

“De wetenschap dat het goed is.”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport 2024-12

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2024 SEO Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB, Amsterdam

+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl